

польская критика назвала лучшей книгой белорусской поэзии текущего десятилетия. В серии издаются книги как русскоязычных поэтов (Дмитрий Строев, Феликс Аксёнцев, Елена Казанцева, Юрий Цыбин), так и поэтов, пишущих на белорусском языке (Гаяна Сапач, Адам Глобус, сборник текстов “Беларускі рок-н-рол”). Выпущена также книга прожывающего в Канаде минского барда Марка Мермана.

Все сборники, вошедшие в серию, изданы тиражом 3000 экземпляров. Часть из них была реализована через библиотечную систему страны, часть была отдана в розничную продажу. К сожалению, торговля до сих пор не заинтересована в продаже некоммерческой литературы, поэтому с неохотой берет на реализацию подобные издания. Однако опыт продажи книг “ковчegovской” серии через книжные магазины показал, что на эту литературу имеется устойчивый спрос.

Опыт издания поэтической серии показал, что даже в условиях нестабилизированной экономики возможно осуществлять проекты, нацеленные на развитие культурного слоя страны. Не ставя перед собой цели добиться коммерческого успеха, издатели активно искали партнеров, готовых поддержать идею существования независимой поэтической серии. В разные годы в финансировании проекта участвовали молодежный центр “Ориентир” и Белорусское общество “Книга”, “Беларуская Асацыяцыя Студэнтаў” (Белосток) и фирма “Класс-клуб”. К оформлению книжек привлекались нестандартно мыслящие минские художники Андрей Дорохин, Адам Глобус, Лявон Вольский и Владимир Цеслер. В результате серия обрела свое “лицо” не только в содержательной своей части, но и во внешнем оформлении.

Кроме того, творчество авторов “ковчegovской” серии было представлено и в звуковом варианте — на выпущенных “Ковчегом” авторских кассетах Е. Казанцевой и М. Мермана, кассетах с песнями на слова Ф. Аксёнцева, Т. Сапач, А. Глобуса и других авторов в исполнении белорусских музыкантов.

С развитием материальной базы и открытием собственной типографии “Ковчег” приступил к реализации нового проекта — изданию информационных и нотных сборников белорусских композиторов; в частности, увидели свет книги Ольги Дедиомовой “Осип Козловский. 1757—1851”, нотные сборники Нила Гилевича и Евгения Поплавского, книга Гая де Пикарда “Царкоўная музыка на Беларусі. 989—1995” и другие.

Выдавецкая дзейнасць

Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады

*Алег ТРУСАЎ, канд. гіст. навук, дэкан факультэта
інфармацыйна-бібліятэчных сістэм*

Беларускага ўніверсітэта культуры;

Віталь СКАЛАБАН, канд. гіст. навук, намеснік дырэктара

БелНДІ дакументазнаўства, археаграфіі і архіўнай справы

Доўгі час з’яўленне і дзейнасць на пачатку ХХ ст. адной з самых першых і ўплывовых беларускіх партый — Беларускай Сацыялістычнай Грамады — замоўчвалася і фальсіфікавалася савецкімі беларускімі гісторыкамі. Аднак у канцы 80-х гадоў пад уплывам палітычных зменаў у беларускае грамадства паступова пачалі вяртацца ідэі і думкі, выказаныя заснавальнікамі Грамады, а таксама вяртацца з нябыту іх імёны і біяграфіі. У гэтым часе з’явіліся людзі, якія засведчылі не толькі

глыбокія веды па гісторыі беларускай сацыял-дэмакратыі, але і мелі мужнасць заявіць аб гатоўнасці аднавіць і пашырыць на Беларусі грамадоўскія традыцыі.

Летам 1990 г. сярод асоб, якія стаялі на сацыял-дэмакратычных пазіцыях, а таксама ў асяродку групы народных дэпутатаў БССР выспела думка аб аднаўленні Грамады. Ідэя была падтрымана шырокімі коламі нацыянальна свядомай беларускай інтэлігенцыі і 3 снежня 1990 г. быў утвораны ініцыятыўны камітэт па адраджэнні Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады (БСДГ). Было вырашана, што Грамада будзе існаваць як незалежная партыя.

Устаноўчы з'езд Грамады адбыўся 2—3 сакавіка 1991 г. у Менску. На ім былі абраны кіруючыя органы партыі. Першым старшынёй партыі стаў вядомы беларускі палітык, гісторык і грамадскі дзеяч, светлай памяці Міхась Ткачоў. Таксама быў прызначаны рэдактар друкаванага органа БСДГ газеты “Грамада”.

Наша паведамленне з’яўляецца першай спробай уліку і аналізу друкаванай прадукцыі Грамады.

1. Асобныя выданні (брашуры).

1. Матэрыялы Устаноўчага з’езда Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады, 2—3 сакавіка 1991 г. (Менск). Наклад 1000 асобнікаў; 2. Праграма Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады “Крок за крокам”. Б.м., б.г.; 3. Праграма Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады “Крок за крокам”. Менск, 1993; 4. Статут Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады. Менск, 1993.

Грамада ўдзельнічала ў выданні матэрыялаў міжнароднай канферэнцыі “Основные вопросы социальной политики и хозяйствования в Беларуси и соседних странах” (Мн., 1994); кнігі публіцыстыкі Міхася Ткачова “Паходня” (Мн., 1994).

II. Газеты

1. У ліпені 1991 г. выйшаў першы нумар адноўленай газеты беларускіх сацыял-дэмакратаў “Грамада” (рэдактар Аляксандр Сідарэвіч). Другі нумар выйшаў у жніўні 1991 г. Газета пасля чарговай спробы ў 1993 г., калі выйшла яшчэ два нумары, больш не выдавалася. Замест яе з ліпеня 1994 г. выдаецца інфармацыйны бюлетэнь “Навіны Грамады”. Больш удалым стаўся лёс рэгіянальных грамадоўскіх выданняў.

2. Менскі веснік Беларускай Сацыял-Дэмакратычнай Грамады. 2 нумары, 1991—1992.

3. Менская Грамада, ад 1993 г.

4. Сумежжа. Інфармацыйны бюлетэнь Пастаўскай філіі БСДГ. Ліпень 1991—1995 гг. № 5—7. Грамада брала чынны ўдзел у выданні дэмакратычных газет у Віцебску — “Выбар”, Берасці — “Шлях”, Магілеве — “Ратуша”.

Першы нумар магілёўскай газеты “Ратуша” пабачыў свет напрыканцы 1990 г. Газета выйшла зусім маленькім накладам за подпісам “рэдакцыйная калегія”. З 1991 г. рэдактарам газеты абраны Аляксандр Сердзюкоў. Ужо ў 1991 г. (19.08.91) выданне было зарэгістравана ў Дзяржкамдруку. Заснавальнікамі яе сталі магілёўская філія БНФ і магілёўская філія БСДГ. Пачаўшы з накладу 3 тыс. асобнікаў у 1990 г. да 1994 г. “Ратуша” дасягнула накладу блізу 15 тыс. асобнікаў. Кола яе няштатных супрацоўнікаў павялічылася да 400 чалавек. У іх ліку — журналісты, краязнаўцы, настаўнікі, рабочыя, навукоўцы, прадстаўнікі розных палітычных партыяў і грамадскіх арганізацый.

З 1992 г. “Ратуша” выпусціла шэраг раённых укладшпаў, у якіх асвятляліся навіны дэмакратычных партыяў і рухаў, прагэсы адраджэння беларускай мовы і культуры, стана-

ўленне рынкавай эканомікі. Ідучы насустрач палітычным партыям і арганізацыям, “Ра-туша” выдала газетны дадатак магілеўскай філіі ЛДПБ “Ліберал” і магілеўскай філіі СПБ “Рабочае слова”. Аўтарамі і частымі гасцямі на старонках “Рагушы” былі Ул. Заблужкі, А. Трусаў, З. Пазыняк, Ю. Хадзька, С. Гусак, Ул. Кулажанка і многія іншыя.

У 1994 г. у газеце замяніўся рэдактар. Ім стаў Юрась Раманаў. На працягу 1995 г. з-за фінансавых цяжкасцяў у выпуску бывалі збоі, а ў 1996 г. яна перастала выходзіць.

Зараз прыкладаюцца намаганні дзеля аднаўлення выхаду газеты. Арганізатары гэтай справы мяркуюць, што заснавальнікам газеты павінен стаць працоўны калектыў рэдакцыі.

8. “Белорусская биржа труда” — выпускі прадстаўніцтва газеты “Труд” на Беларусі, БелРИА “Твиско” пры ўдзеле БСДГ. 1994 г.

9. “Рабочая салідарнасць”. Сумесны інфармацыйны выпуск БСДГ і Беларускай партыі працы.

Грамада выдала вялікую колькасць перадвыбарных матэрыялаў, інфармацыйных і агітацыйных улэтак, якія таксама неабходна сабраць і захаваць для гісторыі.

Независимость научного издания — фикция или цель?

(из опыта издателя научного журнала)

*Николай ПАНЬКОВ, канд. филол. наук, доцент
кафедры литературы Витебского государственного университета,
главный редактор журнала “Диалог. Карнавал. Хронотоп”*

Проблема развития негосударственной издательской деятельности, естественно, имеет множество аспектов. Среди них один из важнейших — это вопрос о том, что такое независимость издателя. В государственной сфере независимость не ставится во главу угла, хотя, вероятно, и не исключается в каких-то проявлениях, при принятии отдельных решений и т.п. Негосударственные же формы издательской деятельности по определению (или по идее) независимы, однако противники этой идеи тем не менее говорят, что за красивыми декларациями все равно скрывается та или иная разновидность диктата со стороны “денежного мешка” (прямые субсидии, влияние читательского спроса, etc.). Если же государство и рынок — “это два рычага, через которые общество влияет на культуру”¹, то независимость издателя кажется лишь иллюзией, подтверждающей старый тезис о том, что жить в обществе и быть свободным от общества нельзя.

Здесь ведется речь о научной издательской деятельности. Разумеется, научный издатель более дистанцирован от “злобы дня”, чем, к примеру, издатель массово-политической газеты, и это обстоятельство способно внушить ему мысль о свободе собственных действий. При ближайшем рассмотрении научная издательская свобода оказывается тоже весьма ограниченной или зависящей от собственных финансовых возможностей каждого.

Существующая в Беларуси негосударственная издательская деятельность, даже научная, сейчас в состоянии быть независимой.

Пафос этого доклада заключается в утверждении парадокса, хотя тоже не очень оригинального, но по крайней мере редко кем пока что у нас признаваемого.